

מסורת הש"ס

(א) [נצמט ככ:] (ג) שיען
(ב) ע"כ אחר ד"ה וז"ל, (ד) ע"כ
הד"ס,

תורה אור השלם

1 ואם אין אחים לאביו
ותחתם את נחלתו לשאריו
הקרב אליו ממשפחתו
וְיָרַשׁ אֹתָהּ וְהָיְתָה לְבִנְיוֹ
יִשְׂרָאֵל לְחֶזְקָתָּם מִשְׁפַּט
בְּאֶשֶׁר צִוָּה יְיָ אֶת מֹשֶׁה:
במדבר כו יא

2 וְאֵל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תִּדְבֹר
לֵאמֹר אִישׁ בִּי וְיָמֹת וְבֵן אֵין
לוֹ וְהַעֲבִירְתֶּם אֶת נַחֲלָתוֹ
לְבָתוֹ:
במדבר כו כ

הגהות הב"ח

(א) גמ' ואימא שאלו:
(ב) רשב"ם ד"ה אימא דהאי
והעבדת וכו' מקמי אח הפ"ד
ואחר כך מ"ה אם יש יבוס כו'
ועל שם כסדרו מביא וכו'
משום דלדייקון וכו' במקום
הבא דהאי קאמרינן וכו' שאלו
העבד מנהל מנהל וכו' שאלו
מקום בת קל לא משמע
מקרא מדי אלף היק הנה
וכי' דלא מיידי קרא כאלו שאלו
באחין אבל לעולם אימא קו'
דלא כ"ל (א) דהאי (א) וכו'
ד"ה כיון וכו' גבי חרע אין
לה דבת וכו' היינו משום
דבואי דקא מרבינן הס
זרע פסול היינו זרע וזעזע:
(ד) ד"ה וכו' אלה מעביר
נחלה מן האב:

מוסף רש"י

שדה אחוזה גופה מהאי
טעמא דהא. דלא ללא האי
פירכא נכנסו ים יבוס, לא
קיי"ל לבינון מן טעמי נחלה,
דהאם לא מן קמינ דבידא לא
לא חמיס בדידא, לא חמיס
דקס תחת אביו לעדה דכתיב
בדידא אלו דמבינן לו
ופיסקין עלה חרצה מרצה
אני את אלה שכן ק"ל יבוס
ולא תיכין לענין עלה טעם
יבוס, והאם יבוס לא מן
מחסיב מרמי והכא חרצה, דהא
חרצה חרצה יבוס, אלא חרצה
יעדה כן ויבוס חרצה דכתיב
בדידא (דפדושי יז).

מוסף תוספות

א. אע"י דסתם אבין
הוי אפי' ממור וכו', אלא
מישום דלא גילף מבני
יעקב, מוס' יצמית ככ:

רבינו גרשום

דהכא. גבי בן אימא חרי
מילי שכן קס תחת אביו
ליעדה ולשרה אחותה משום
הכי דיון דמבינן ליה:
והכא. גבי האח ללא אחי
שוא שכן קס תחת אביו
לייבוס ולא אצטריך ליה
לתרועע כלום ים יבוס:
ומשני גבי בן נמי ללא
אחא דחאד דהיינו יעדיה
לשרה אחותה גופה מהאי
פירכא הוא דקיימא ליה
לתנא. כלומר מבני קרובי
וז דקא מקשינן ליה כלום
יש ייבוס אלא במקום שאין
בן מעביר שדה אחוזה
שקם בן תחת אביו ולא
אח וכו' דאמרינן גבי כי
האי גורגא במסכת ערוך
דמקשי' ליהכיב מעביר

דהכא חרסי. יעדה ושדה אחוזה: והכא חרזה. יבוס. והוא מלי
לחרוץ הנך גפשי: ומשני משום דשדה אחוזה גופה לא קיימא לן במס'
ערכין [כס:] שיהא הבן במקום האב טפי מאחיו אלא מהך פירכא דפרכין
הסם כלום יש יבוס כו' דלמרי' נמי הסם מה ראות לרבות את הבן
ולחוציא את האב מרצה אני את הבן
שכן קס תחת אביו ליעדה כו' דלרצה
מרצה אני את האב שכן קס תחת
אחיו ליבוס ומשני כלום יש יבוס כו'
שהרי לא מצינו כתוב בפירוש שיהא
הבן קס תחת אביו טפי מאחיו אלא
ליעדה שגם האב קס תחתיו ליבוס
ונמצא דהכא חרזה והכא חרזה הוא
ושאר דברים שהבן קס תחת אביו טפי
מאחיו כגון שדה אחוזה ועד עברי
נמשכת קדושין [דף:] וקדמת הבן לאח
נחלה כולו מיימין להו מדין יעדה
לחוד ש' בפירוש שהבן קס תחת אביו
ואי לא דמשנינן דלפ"י לגבי יבוס אין
האב קס תחתיו כמו בנו דכלום יש
יבוס אלא במקום שאין בן לא הוה
מצינן לרצוי כי שיקום תחת אביו
כלום טפי מאחיו דליהוי הכא חרזה
והכא חרזה. ולקמיה פרכין דבן ובת
ואח כמו שסדורין פפרשה ליקדמו
כולו לאב שהרי כולם קרובים למת
טפי מאביו שהם קמים תחתיו ליעדה
וליוסם אכל האב אינו קס תחתיו
לכלום: **מלמד שהאב קורם לבת.**
דהא אינה קמה תחת אחיה לכלום

כצנו וכאחיו וסדר את הפסוקים כן איש כי ימות וכן אין לו ונתתם את
נחלתו לשאריו ואם אין לו שאר ונתתם את נחלתו לאחיו ואם אין לו
אחים והעבדתם את נחלתו לבתו ואם אין לו בת ונתתם את נחלתו
לאחי אביו ואם אין אחין לאביו הקרוב אליו ממשפחתו וירש: בן וסם
כי הדדי נינהו. דכתיב וכן אין לו עיין עליו) נמצאת גם הבת פוטרת
את האחין מן היבוס אכל אבי המת אינו פוטר את אשת בנו מן
היבוס נמצאת הבת קמה תחת אחיה טפי מאחי המת ואחי המת:
קודם לאחי האב. של מת ולא לאחין משום דקרוצים למת יותר מאחיו
שהרי קמים תחתיו ליבוס אכל אביו אין קס תחתיו לכלום וסדר
המקרא כך הוא ונתתם את נחלתו לאחיו ואם אין לו אחים ונתתם
את נחלתו לשאריו ואם אין לו שאר ונתתם את נחלתו לאחי אביו ואם
אין אחים לאביו הקרוב אליו ממשפחתו וירש: ומשני אחי האב לא
צריכי קראי. לא היה צריך לכתוב לבסוף שאר לקדם את אחי האב
דכרזא הוי דקודם הבת לאחיו שלו לירש את בנו דלמי האב מנה
מזון קאמו ליה את נכדס בן אחיהן פשיטא דמנה אבי המת שהוא
אחיהם אמו והלכך למה לי קרא מאחר שכתוב למעלה שאחי האב
יורשין את נכדס מי איכא לתימר דהיכא דקאי אב ירמי אחים של אב
בתמיה הלכך לא נכתב שאריו אלא לקדם אחיו של מת דלקדם אחי
האב כבר שמעינן ליה ממאי דאמר ואם אין לו אחים ונתתם את
נחלתו לאחי אביו הרי הוא כמי שכתב ואם אין לו אחים ונתתם את
נחלתו לאביו ואם אין לו אב ונתתם את נחלתו לאחי אביו הלכך לא
נכתב שאריו אלא לחדש ולומר שיקדום לאחד מהני דכתב לעיל ומנו
אחי המת שהן בניו דלקדם אחי האב לא שדינן ליה דהא לא צריך דפרישית ולקדם את בנו ואת בתו של מת לא אמרי' שהרי קרובים למת
יותר מן האחין כדאמרינן הלכך שדינן ליה לאחין של מת לקדם האב לבניו לירש את בנו דסד"ל יקדמוהו הס שהרי קמים תחת אחיהן ליבוס
מה שאין בן צאצ: והא קראי לאו הכי פשיט. דשאריו לבסוף כתב אחר אחי האב והוה לן לתימר דגורית הכתוב הוא שאחי האב של מת
קודמין לאביו: קראי שלא כסדרן פשיט. דהא כתיב אחי האב ואח"כ שאר אב ובעל כרחך אב קדים להו כדאמרינן דהא מנה אב קאמו
ללא דקדם הכתוב כסדרן משום דסמך אמאי דכתב הקרוב קרוב קודם ומעמך מסדר אותם כפי קרובותן. ואם תאמר כיון דאין אנו
הולכין אחר הכסדר לשמור קרא מיינה וליכנסו איש כי ימות ונתתם את נחלתו לקרוב אליו ממשפחתו וגו' איכא לתימר דקרא
צריכא טובא דלנקמן בפירקין (דף קטו.) וכן אין לו עיין עליו ואם אין לו בת עיין עליה וכן כולן: הכי גרסין וז"ל והאי סתא מיינה
לה מהכא. דהאב קודם לאחין: **והעבדת.** משמע מעביר מקרוב זה שהוא קיים כדי לתת לוה והעבדת מן האב כדי לתת לבת: **במקום אחין.**
שאינן למת בן ובת אלא אחין. ובסיפרי (פנחס כו ח) מקיים לה הכי ומנין שהאב יורש אמרת קל וחומר כו': **אימא.** דהאי והעבדת אלאחין דקיימי קמן קאי
וקאמר והעבדת מן האחין למת לבת הא אין בת אחין יורשין אותו ואכתי אב מנלן דירית מקמי אב וי ואי משום דלייקין ווי איתא מעביר
נחלה מן האב ואפי' במקום בת הך דיוקא לאו מוהעבדת שמעינן לה דלרצה מוהעבדת איכא למידק אמה מעביר נחלה מן האב
במקום הבת: **אם כן.** דלגלוי אמה האי והעבדת דאחין ירמי במקום שאין בת לא ליכנסו והעבדת דממילא שמעינן לה מדכתב
ואם אין לו בת ונתתם את נחלתו לאחין [במדבר סו] דהא להאי תנא קראי כסדרן כתיב דהא לא דריש שאריו לאב דנימא שלא כסדרן כתיב:

ביון דלענין יבוס בן ובת כי הדדי נינהו. וא"ת מנא לן דבת פוטרת
מן היבוס אי מדכתיב וכן אין לו עיין עליו הא אצטריך לאחיו
ממור כדאמר בפ' שני דיבמות (דף כב: ושם ד"ה כו) וי"ל דשקולין ויצאו
שניהן ואע"ג דפ' אלמנה לכ"ג (שם דף ע.) גבי חרע אין לו דבת
כען שניסת לישראל משמע דלא
דרשין מיינה תרמי דקאמר אין לי
אלא זרעה זרע זרעה מנין ת"ל חרע
אין לה זרעה מ"מ אין לי אלא זרע כשר זרע
פסול מנין ת"ל חרע אין לה מ"מ
ופריך והא אפיקתי לזרע זרעה
היינו משום דקמרצי הסם זרע פסול
היינו זרע זרעה פסול דלילו זרע
פסול מיפוק ליה דנענלה לפסול לה
ולכי זרע שפיר דהי אצטריך קרא
לזרע זרעה כשר דאי מו יליף וזע
זרעה פסול אי נמי יש לרבות בת
שפוטרת מן היבוס מלא יממה פרט
לוה שאין שמו מחוי דכי האי גוונא
דריש ציבמות (כד.) אכל ממור אצטריך
ריצוי משום דזרע פסול אכתי הוי
שמו מחוי וז"ל הא דתמיא בפ"ק
דקדושין (דף ק:.) עזר עברי ועזר
את הבן ואינו עוזר את הבת ואמאי
נימא מדלענין יבוס בן ובת כי הדדי
נינהו הכי נמי לענין עזר עברי
כדאמרינן כהא לענין נחלה ומדכתיב
ועזר שש שנים דמשמע לך ולא לירש
לא נמעט אלא אח דוקא ואורי' משום
דדרשין ועזר לך ולא לאחר כל שהוא

דהכא תרתי והכא חרזה שדה אחוזה גופה
מהאי טעמא הוא דקא קיימא ליה לתנא
כלום יש יבוס אלא במקום שאין בן האב יש
בן אין יבוס (א) אימא שארו זה האב מלמד
שהאב קודם לבת יכול יקדים לבן ת"ל
הקרוב קרוב קרוב קודם ביון דלענין יבוס בן
ובת כי הדדי נינהו *לענין נחלה נמי בן ובת
כי הדדי נינהו ואימא שארו זה האב מלמד
שהאב קודם לאחי האב יכול יקדים לאחין
תלמוד לומר הקרוב קרוב קרוב קודם
אחי האב לא צריכי קרא אחי האב מבח
מאן קא אתו מבח אב קאי אב קאי ירתי אחי
האב והא קראי לאו הכי כתיבי דכתיב ויאו
אין אחים לאביו וגו' קראי שלא כסדרן
כתיבי והאי תנא מיינה לה מהכא דתנאי
את זו דרש רבי ישמעאל ברבי יוסי
² איש כי ימות וכן אין לו וגו' במקום בת
אתה מעביר נחלה מן האב יואי אתה
מעביר נחלה מן האב במקום אחין ואימא
במקום בת אתה מעביר נחלה מן האחין
ואי

אחר לגבי בן ובת נמי לגבי בן כאחר דמיא לענין נחלה שהבן קודם
לבת וכה"ג אמרי' בפרק אין מקדישין (פרקי דף כה:) גבי שדה אחוזה
דבת אינה מעמדת שדה לאביה משום דכי היכי דגבי נחלה בת לגבי
בן כאחר דמיא לענין שדה אחוזה נמי כאחר דמיא:

במקום בת אתה מעביר נחלה מן האב. פריצ"ס מדלא כתיב
ונתתם אפי' בת דכתיב צבולוה דהעבדת משמע לשון
העברה שמעבירין נחלה ממקום הראוי לירש מן הבתין למקום שאינו
ראוי והשאר נושא ונותן מי הוא הקרוב שהיה ראוי להקריבו לבת ומקו
לה צאצ לפי שהמת יואל יריכו ואין לך קרוב יותר ראוי ממנו ובדדיה
מיסתבר לאוקומי אפי' שלא נכתב בפירוש אלא ע"י אחי האב דממילא
והעבדתם עליה קאי לדרוש ולקצוע בו מקום ואע"ג דאי לא כתיב
והעבדתם לא הייתי אומר שהאב קרוב אפי' מן האב שאינו קס תחת
הבן לכלום מיהו השמא דכתיב והעבדתם צבת משמע שמעבירים
הנחלה ממקום הראוי מקו לה לצא:

ואי אתה מעביר נחלה מן המקום האב במקום האחין. כלומר
מדלא כתיב אלא והעבדתם אחד אין לנו לעשות אלא
העברה אחת ולא שמים ומכאן ואילך הקרוב קרוב קודם דהשאר
דכתיב והעבדתם משמע שהיה האב ראוי לקדום לבת כ"ש שאריו
לקדום לאח שהבת קרובה מן האב שהיא יואל יריכו של מת
ועוד דאין יבוס במקום בת לפיכך אין להעביר נחלה מן האב
אלא במקום בת לחודה כיון דכתיב צבת העברה ולא במקום אחין:
ואימא

אחי המת שהן בניו דלקדם אחי האב לא שדינן ליה דהא לא צריך דפרישית ולקדם את בנו ואת בתו של מת לא אמרי' שהרי קרובים למת
יותר מן האחין כדאמרינן הלכך שדינן ליה לאחין של מת לקדם האב לבניו לירש את בנו דסד"ל יקדמוהו הס שהרי קמים תחת אחיהן ליבוס
מה שאין בן צאצ: והא קראי לאו הכי פשיט. דשאריו לבסוף כתב אחר אחי האב והוה לן לתימר דגורית הכתוב הוא שאחי האב של מת
קודמין לאביו: קראי שלא כסדרן פשיט. דהא כתיב אחי האב ואח"כ שאר אב ובעל כרחך אב קדים להו כדאמרינן דהא מנה אב קאמו
ללא דקדם הכתוב כסדרן משום דסמך אמאי דכתב הקרוב קרוב קודם ומעמך מסדר אותם כפי קרובותן. ואם תאמר כיון דאין אנו
הולכין אחר הכסדר לשמור קרא מיינה וליכנסו איש כי ימות ונתתם את נחלתו לקרוב אליו ממשפחתו וגו' איכא לתימר דקרא
צריכא טובא דלנקמן בפירקין (דף קטו.) וכן אין לו עיין עליו ואם אין לו בת עיין עליה וכן כולן: הכי גרסין וז"ל והאי סתא מיינה
לה מהכא. דהאב קודם לאחין: **והעבדת.** משמע מעביר מקרוב זה שהוא קיים כדי לתת לוה והעבדת מן האב כדי לתת לבת: **במקום אחין.**
שאינן למת בן ובת אלא אחין. ובסיפרי (פנחס כו ח) מקיים לה הכי ומנין שהאב יורש אמרת קל וחומר כו': **אימא.** דהאי והעבדת אלאחין דקיימי קמן קאי
וקאמר והעבדת מן האחין למת לבת הא אין בת אחין יורשין אותו ואכתי אב מנלן דירית מקמי אב וי ואי משום דלייקין ווי איתא מעביר
נחלה מן האב ואפי' במקום בת הך דיוקא לאו מוהעבדת שמעינן לה דלרצה מוהעבדת איכא למידק אמה מעביר נחלה מן האב
במקום הבת: **אם כן.** דלגלוי אמה האי והעבדת דאחין ירמי במקום שאין בת לא ליכנסו והעבדת דממילא שמעינן לה מדכתב
ואם אין לו בת ונתתם את נחלתו לאחין [במדבר סו] דהא להאי תנא קראי כסדרן כתיב דהא לא דריש שאריו לאב דנימא שלא כסדרן כתיב:

ואי

עין משפט נר מצוה

1 א ב מיי פ"ה מהל'
מלות סלה נ סמג עיין
ז טו טו"ש ח"מ סימן רעו
סעף ק:

רבינו גרשום (המשך)

יש בן אין ייבוס ותיפוק
ליה דהכא חרי והכא חרזה
משום דעבר בברי מהא
פירכא הוא דנפיק מכלום
יש יבוס אלא במקום כו' וכי
האי גורגא מקשי' ומפקר'
במס' קידושין עזר עברי
ועיקר חריון מלמיהו ליכא
אלא מרמתי' כלום יש
ייבוס אלא במקום שאין
בן ואמטול הכי לא חשיב
גבי בן אלא חרזה דהיינו
יעדה ושדה אחוזה לא
מצנין לאוקמה בירא דבן
אלא משום דקא מתרין ליה
היכא? ומקשי' ואמאי חזית
דמקמי שארו זה האב
של מת קודם לאחי של
מור וכו' דמחפפת קרא ואימא
שארו זה האב וכו' דמחפפת
האי מצנין לאוקמי מלמד
שהאב קודם לבת מדפכי
לקרא הכי ואיש כי ימות
ישאר אין לו ונתתם את
נחלתו לבתו הא שאר יש
הואיל דלא כתבו כסדרן
ואוקמי לקרא לך כי היכי
דמקמי' אביו של מת
לאחין של מת ת"ל מקמי'
האב של מת לבתו של מת
הואיל דלא כתבו כסדרן
ויכול יהא קודם לבן של
מת דאמרינן בהאי כדאמרי'
באידך ואמר ליה דאמר קרא
הקרוב קרוב קרוב קודם
הובן קרוב למת מאביו של
מת ואביו של מת מבח
ומאחיו. ומשני הא ליכא
למימר דמקמינן אביו של
מת ומקמינן בן של מת משום
דכתיב ויבוס בן ובת
כיון דלענין ייבוס בן ובת
כי הדדי נינהו דכי היכי
דחייבא דאית לה בן אינה
דוקה לייבוס ה"א אית
לה בת אביה ממקום הראוי
לירש מן הבתין למקום שאינו
לענין נחלה נמי בן ובת
אין לו ונתתם את נחלתו
לאחיו ואם אין לו אחים
למת ונתתם את נחלתו
לשאריו דהיינו אביו של מת
ואם אין לו שאר ונתתם את
נחלתו לאחיו של אביו ואם
אין אחים לאביו ונתתם את
נחלתו לקרוב אליו וגו' יכול
יהא קודם האב לאחיו של
מת ת"ל הקרוב לו ואחיו
קרוב טפי מאביו שקם
תחתיו לייבוס. והיכי מצנין
לאוקמי ולהקדים אביו
לקראי הכי אפסיתו הכי.
ומשני משום אחי האב
לא צריך קרא לעטותינן
במקום אדוראי דאב קדים
דאחי שבקי' לא לירש
אחיו באחין מבח אב
אלא דאי למאי אתא קרא
לאוקמי לאחיו של מת.
והא קראי לאו הכי כתיב
דמקמי' אביו של מת מקמי
שאר קרובים דשאריו אחו
כלוהו קרובים כתיב. ומשני
שאר קרובים כתיב כתיב
והכי צריכי למיתבניהו
דמקמינא להו לעיל: והאי

תנא. דאמרינן לקמן: מיינה לה. דאביו של מת קודם לאחיו של מת: מהכא דתנאי את זו דרש ר' ישמעאל בר' יוסי.
מוהעבדתם דקא משני הכתוב (לכתוב והעבדתם) כבת להכי דבמקום שיש בת אהר מעביר נחלה מן האב של מת ואי אהר
מעביר נחלה וכו' ומקשי' מאי חזית דאמרת הכי אימא לצד אחר הכי במקום בת אהר מעביר נחלה מן אחיו של מת